Nr. 88 Săptămâna 24 octombrie – 30 octombrie 2004

Credinţa şi fapta

Foaie duminicală a parohiei "Toma Cozma"

Duminica a douăzeci şi treia după Rusalii

În această săptămână, marţi: **Sfântul Mare Mucenic Dimitrie - Izvorâtorul de Mir**

Evanghelia duminicii
Vindecarea demonizatului din ţinutul Gherghesenilor
(Luca VIII, 26-39)

26. Şi au ajuns cu corabia în ţinutul Gherghesenilor, care este în faţa Galileii.
27. Şi ieşind pe uscat, L-a întâmpinat un bărbat din cetate, care avea demon şi care de multă vreme nu mai punea haină pe el şi în casă nu mai locuia, ci prin morminte.
28. Şi văzând pe Iisus, strigând, a căzut înaintea Lui şi cu glas mare a zis: Ce ai cu mine, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu Celui Preaînalt ? Rogu-Te, nu mă chinui.
29. Căci poruncea duhului necurat să iasă din om, pentru că de mulţi ani îl stăpânea, şi era legat în lanţuri şi în obezi, păzindu-l, dar el, sfărâmând legăturile, era mânat de demon, în pustie.
30. Şi l-a întrebat Iisus, zicând: Care-ţi este numele ? Iar el a zis: Legiune. Căci demoni mulţi intraseră în el.
31. Şi-L rugau pe El să nu le poruncească să meargă în adânc.
32. Şi era acolo o turmă mare de porci, care păşteau pe munte. Şi L-au rugat să le îngăduie să intre în ei; şi le-a îngăduit.
33. Şi, ieşind demonii din om, au intrat în porci, iar turma s-a aruncat de pe ţărm în lac şi s-a înecat.
34. Iar păzitorii văzând ce s-a întâmplat, au fugit şi au vestit în cetate şi prin sate.
35. Şi au ieşit să vadă ce s-a întâmplat şi au venit la Iisus şi au găsit pe omul din care ieşiseră demonii, îmbrăcat şi întreg la minte, şezând jos, la picioarele lui Iisus; şi s-au înfricoşat.
36. Şi cei ce văzuseră le-au spus cum a fost izbăvit demonizatul.
37. Şi L-au rugat pe El toată mulţimea din ţinutul Gherghesenilor să plece de la ei, căci erau cuprinşi de frică mare. Iar El, intrând în corabie, S-a înapoiat.
38. Iar bărbatul din care ieşiseră demonii Îl ruga să rămână cu El. Iisus însă i-a dat drumul zicând:
39. Întoarce-te în casa ta şi spune cât bine ţi-a făcut ţie Dmnezeu. Şi a plecat, vestind în toată cetatea câte îi făcuse Iisus.

Mare apărător te-a aflat întru primejdii lumea, purtătorule de chinuri, pe tine, cel ce ai biruit pe păgâni. Deci, precum mândria lui Lie ai surpat şi la luptă îndrăzneţ ai făcut pe Nestor, aşa Sfinte Dimitrie, pe Hristos Dumnezeu roagă-L să ne dăruiască nouă mare milă.

Troparul Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, izvorâtorul de mir

Sărbătoarea celor doi Dimitrie

În ziua de *26 octombrie* a fiecărui an, Biserica Ortodoxă săvârşeşte pomenirea *Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, Izvorâtorul de mir* unul dintre martirii creştinismului, pe temelia credinţei căreia, alături de toţi ceilalţi, s-a zidit creştinismul. Originar dintr-o nobilă familie macedoneană din Tesalonic a fost crescut şi botezat în religia creştină a părinţilor săi, devenind un fervent propovăduitor prin însăşi viaţa sa. Aflând împăratul Diocleţian şi asociatul său Maximian Galeriu pregătirea şi calităţile sale, l-a numit guvernator al Tesalonicului, perioadă în care a condus cu vrednicie poporul şi a adus creştinismul între păgâni, deseeori mărturisind public credinţa creştină. Împăratul a aflat ulterior că este creştin, dar ştiindu-l guvernator vrednic, pentru a-i cruţa viaţa, a poruncit să fie aruncat în închisoare crezând că aceasta îl va determina să lepede de credinţa sa. S-a înşelat însă fiindcă Dimitrie şi în temniţă a continuat să se roage lui Dumnezeu. Întorcându-se dintr-un război cu sciţii, a poruncit să se facă praznic în fiecare cetate în cinstea zeilor. A venit aşadar şi în cetatea Tesalonicului (Salonicul de astăzi, din Grecia), cercetându-l şi pe Dimitrie la închisoare. Credinţa puternică în Iisus, şi credinţa că destinul lui veşnic depindea de mărturisirea deschisă a acestei credinţe, l-au determinat pe acesta din urmă să nu accepte închinarea la idoli şi nici să se declare adept al religiei împăratului. În piaţa publică, alături de jocurile publice în cinstea biruinţei împăratului se desfăşurau lupte cu gladiatori, la care împăratul Maximian se distra văzând cum un luptător vestit, Lie, vandal de neam, ucidea cu sânge rece mai ales pe creştinii obligaţi să se lupte cu el. Un tânăr creştin, Nestor, scandalizat de crimele săvârşite, s-a dus la Sfântul Dimitrie în închisoare cerând-i binecuvântarea de a lupta cu Lie. Sfântul Dumitru l-a încurajat, i-a făcut semnul Sfintei Cruci pe frunte şi i-a zis: “Du-te şi pe Lie îl vei birui şi pe Hristos îl vei mărturisi”. Nestor, precum altădată David faţă de Goliat se înfăţişează ca omul simplu, fără altă armă, decât cinstea sa şi ajutorul lui Dumnezeu. Aşadar, deşi nu era gladiator, nu repurtase nici o victorie asupra nimănui, neştiind probabil regulile luptelor, l-a învins pe Lie, dar aceasta l-a costat şi pe el viaţa, căci întrebat fiind de împărat cum s-au întâmplat acelea, nu a ezitat a mărturisi deschis că prin rugăciunile Sfântului Dimitrie. Drept urmare, Nestor a fost martirizat împreună cu Dimitrie, primind astfel cununa muceniciei.

Istoria ne relatează că după ce Sfântul Dimitrie a trecut la cele veşnice, din moaştele sale a izvorât mir (de unde şi numele de “Izvorâtorul de mir”), iar cei ce se atingeau de el se vindecau în chip minunat. Mărturie a acestui fapt este şi cazul lui Leontie, guvernatorul Iliricului, care, suferind de o boală gravă, a venit la mormântului Sfântului din Tesalonic şi îndată s-a vindecat. Drept recunoştinţă Leontie a ctitorit două biserici în cinstea Sfântului Dumitru, una la Tesalonic pe locul unde a fost martirizat, iar alta la Sirium. În biserica nou zidită din Tesalonic moaştele sfântului au fost aşezate la data de 26 octombrie 413 d. Hr. În această sfântă zi, Biserica înalţă, Sfântului Dimitrie rugăciuni, îl preamăreşte, îl serbează pentru curajul lui şi pentru exemplul credinţei lui. Au existat perioade în istorie pline de sacrificii, când creştinii au fost nevoiţi să-şi mărturisească credinţa până la jertfa finală. Nouă ni se cere a trăi între noi în dragoste, dând mărturie, nu la înălţimea mărturiei celor din trecut, nu la înălţimea unui Sfânt Dimitrie, care a dat mărturie prin viaţa lui, ci a o da măcar prin faptele noastre bune, prin cinstirea jertfei înaintaşilor, şi prin urmarea credinţei lor. Aşa vom cinsti cum se cade jertfa martirilor, care au făcut ca învăţătura Mântuitorului să ajungă până la noi, să ne bucurăm de ea, să ştim şi noi cum să trăim o viaţă fericită pe pământ şi cum să dobândim mântuirea.

Cuviosul Dimitrie cel Nou din Basarabi, sărbătorit de Biserica Ortodoxă în ziua de *27 octombrie*, a trăit, conform datelor oferite de scrierile hagiografice, prin secolul al XIII-lea, pe timpul împăraţilor Petru şi Ioan Asan, în satul Basarabi, situat pe malurile râului Lom, afluent al Dunării, în apropierea oraşului Russe. Rămânând orfan de tată (mort în urma datoriei ostăşeşti), a fost nevoit să-şi întreţină ceilalţi fraţi, muncind un timp ca văcar al comunităţii. Încă din această perioadă s-a dovedit un practicant stăruitor al rugăciunii şi al virtuţilor. Aceasta se poate observa şi din aparent neînsemnatele fapte bune ale sale şi a modului în care se nevoia. Se spune că într-o zi în timp ce păştea vitele, din neatenţie, Dimitrie a strivit toţi puii de pasăre dintr-un cuib aflat în iarbă înaltă. Atât de mult s-a mâhnit încât vreme de trei ani, fie vară, fie iarnă, a umblat desculţ, pedepsindu-şi astfel piciorul vinovat. Aşa şi apare în unele reprezentări din icoane, până în zilele noastre: cu un picior desculţ, învineţit de frig. Mai târziu însă, convingându-se de nestatornicia lucrurilor pământeşti, alege să părăsească familia, intrând în rândul călugărilor, într-o mănăstire ce se afla într-o peşteră la o distanţă nu foarte mare de satul natal. Cu timpul, vestea despre acest mare cuvios s-a răspândit dincolo de hotarele satului său. Veneau creştini din toate părţile acelei Bulgarii medievale, şi de peste Dunăre, din ţinuturile române, să-i ceară la vreme de încercare ajutorul. Se ruga împreună cu toţi, dar mai ales ştia să le binecuvânteze pământurile şi holdele ca nimeni altul. De altfel, se poate observa astăzi, cum procesiunea cu moaştele sale aduce la vremuri de secetă, ploaie binefăcătoare.

Simţindu-şi sfârşitul aproape, bătrânul călugăr s-a aşezat între două pietre mari de pe malul Lomului, să se roage. Aşa l-a surprins sfârşitul, neştiut de nimeni. După multă vreme, venind apele Lomului şi săpând, cu vârtejul lor, în jurul acestor pietre au scos la iveală trupul Sfântului neputrezit, care a fost adus ulterior cu mare cinste în satul său natal. Vestea minunilor care se săvârşeau la moaştele sale a ajuns şi în Ţara Românească. S-a încercat în mai multe rânduri aducerea lor în ţinutul românesc, dar acest fapt nu a fost posibil până în 1774, când au fost dăruite de către generalul rus Petru Saltikov, la stăruinţa unui cuvios creştin bucureştean, Hagi Dimitrie. Preţioasa raclă cu moaşte Sfântului a fost adusă în acel an cu fast şi alai în Catedrala Patriarhală, unde se păstrează şi astăzi. În legătură cu minunile petrecute la racla sa, istoria naţională păstrează destule detalii. Se precizează astfel că Tudor Vladimirescu s-a rugat

fierbinte, împreună cu duhovnicul său, episcopul Ilarion al Argeşului; revoluționarii de la 1848 l-au ales pe Sfânt drept protector al mişcării lor; în 1859, după alegerea sa ca Domn al Principatelor Unite, Alexandru Ioan Cuza a îngenuncheat la căpătâiul Sfântului; dorobanții, plecând la Războiul de Independență din 1877, i-au cusut pe drapelele de luptă chipul, chiar dacă acesta nu a fost un sfânt militar.

Dintre episoadele petrecute la sfânta lui raclă, suscită atenția cazul călugărului Lavrentie, însoțitor al episcopului Nichifor din Târnovo, aflat în pelerinaj la sfintele moaşte. Monahul, după ce s-a închinat, a smuls cu dinții, pe ascuns, o părticică din moaşte, cu gândul de a o trece peste Dunăre, în Bulgaria. Pe loc a muțit, rămânând cu gura deschisă. Înspăimântat călugărul a îngenuncheat la racla cu sfintele moaşte şi până nu s-a căit amarnic, nu s-a vindecat. Bulgarii au mai încercat şi într-un cadru organizat, să ducă peste Dunăre racla cu Sfântul Dimitrie. În timpul asediului Capitalei din februarie 1917, soldații bulgari au spart într-o noapte uşile masive ale Catedralei, luând racla şi încercând ulterior să traverseze Dunărea. Nu au ajuns departe, căci toată noaptea au căutat prin beznă drumul spre Giurgiu, timp în care autoritățile române s-au plâns generalului german Zack, care a ordonat imediat oprirea convoiului militar bulgar. În fața raclei unde se găseşte trupul său întreg, nevătămat de vicisitudinile istoriei, s-au săvârşit nenumărate minuni, de la vindecări miraculoase la împliniri nesperate ale diferitelor rugăminți ale poporului. Tot el este cel care (zic martorii de atunci) a împiedicat cu puterea rugăciunilor sale, evacuarea Dealului Patriarhiei şi demolarea Catedralei de către Nicolae şi Elena Ceauşescu.

Suntem chemați ca în aceste zile de sărbătoare prilejuite de cinstirea celor doi mari sfinți: Sfântul Dimitrie, Izvorâtorul de mir şi Cuviosul Dimitrie cel Nou din Basarabi, să medităm spre a pune în lucrare virtuțile şi faptele cuvioase pe care viața acestora ni le înfățişează.

Vasilica Onofrei

Liturghia pe înțelesul tuturor

(urmare din numerele anterioare)

19. Ce semnificație au formulele "Pace tuturor", "Să ne iubim unii pe alții, ca într-un gând să mărturisim" pe care preotul le rosteşte către credincioşi ?

În Liturghia primelor veacuri, producerea darurilor era precedată de un act cu un profund sens duhovnicesc, pentru pregătirea spirituală a asistenței. Spiritul unei strânse legături de familie a lui Hristos, întrevăzut şi prin reținerea în biserică numai a celor botezați, era sensibilizat acum prin *sărutarea păcii*, sau *sărutarea sfântă* (Rom. 16, 16; I Cor. 16, 20), ori *sărutarea dragostei* (I Petru 5, 14), cum este numită în textele Noului Testament. Ea se practica îndată după rugăciunile pentru credincioşi. La strigarea diaconului: *"Salutați-vă unul pe altul cu sărutare sfântă"*, ca în Liturghia din cartea 8, 11 a *Constituțiilor Apostolice*, sau *"Primiți-vă unul pe altul şi să ne sărutăm unul pe altul"*, ca în Liturghia Sfântului Iacob, clericii sărutau pe episcop, iar laicii se sărutau între dânşii, bărbații între ei şi femeile între ele, sub supravegherea diaconilor, reluându-şi apoi fiecare locul său.

Până în acest moment era de presupus că se încheiase ieşirea catehumenilor şi a penitenților. Se mai făcea ca ultim control o invitație "pentru ca nimeni din cei chemați, nimeni din ascultători… nimeni din cei ce cred altfel" să nu rămână înăuntru. Uşile bisericii erau date în grija diaconilor şi a ipodiaconilor, nemaiavând nimeni voie să intre de acum înainte, nici chiar dintre credincioşi, ca să nu tulbure rugăciunile pentru producerea darurilor de Jertfă.

Instituirea momentului pentru sărutarea frățească înainte de aducerea darurilor a fost inspirată de interpretarea cuvintelor Mântuitorului din Evanghelia după Matei (5, 23): *"De-ți vei aduce darul tău la altar şi acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva asupra ta, lasă acili darul tău şi mergi mai întâi de te împacă cu fratele tău şi atunci, venind, adu darul tău"*. "Sărutarea aceasta uneşte sufletele unele cu altele - precum explica Sfântul Chiril al Ierusalimului – şi îndepărtează din suflete orice vrăjmăşie. Sărutarea aceasta este deci un semn al unirii sufletelor şi al izgonirii oricărei vrăjmăşii… Sărutarea este deci o împăcare; pentru aceasta este sfântă". "Ea este – după cum observă Fericitul Augustin – simbolul păcii: ceea ce mărturisesc buzele trebuie să treacă în conştiință, căci atunci când buzele tale se apropie de buzele fratelui tău s-ar putea ca inima ta să se depărteze de a lui". Sărutarea păcii constituie deci un act de împăcare, o manifestare a iertării izvorâte din iubirea care animă în acea clipă inimile, pentru toți semenii noştri.

În rânduiala curentă a Liturghiei, după ecfonisul *"Cu îndurările Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care eşti binecuvântat, împreună cu Preasfântul şi bunul şi de viață făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor"* prin care se încheie ectenia şi rugăciunea punerii înainte a darurilor, preotul salută pe credincioşi zicând: *"Pace tuturor!"* – o urare care înseamnă cum spune Sf. Gherman I al Constantinopolului "să avem toți pace în cuget". Prin acest salut se pregătesc, am putea spune, premisele psihologice de care este condiționată o sinceră şi adevărată "sărutare sfântă". Preotul vrea să spună aşadar: *Pace între toți*, căci, precum remarca Sfântul Ioan Gură de Aur, "pacea deschide drumul iubirii unuia față de altul". Dacă ne aflăm în pace cu unii, iar cu alții în vrajbă, nu avem nici un folos, căci

armonia, ordinea şi înţelegerea nu se pot stabili decât atunci când oamenii se găsesc în pace şi în bună înţelegere unii cu alţii.

Precum rezultă însă din condiţia pusă de Mântuitorul în legătură cu aducerea darului la altar, pacea între toţi sau pacea cu toţi nu se reduce la cercul restrâns al asistenţilor de la Sfânta Liturghie, ci vizează sentimentele acestor credincioşi şi faţă de ceilalţi semeni ai lor în relaţiile din viaţa de zi cu zi. "A trăi în pace cu toţi semenii", cum îndeamnă Sfântul Apostol Pavel (Rom. 12, 18) , este, fără îndoială, un lucru greu, întrucât pacea nu este consimţită şi din partea celor păcătoşi sau răi. Totuşi, chiar în acest caz, pacea sufletească nu este o stare imposibil de realizat pentru un creştin, deoarece, precum observă Sfântul Grigore cel Mare, "dacă noi nu purtăm dragoste în suflet pentru cei ce ne urăsc, chiar dacă aceia nu sunt în pace cu noi, suntem noi, fără îndoială, în pace cu ei". Pacea o ţinem cu adevărat, adică, urând numai greşelile celor păcătoşi, dar nu şi pe ei. Acesta şi este, de altfel, înţelesul îndemnului adresat de Sfântul Apostol Pavel: *"Dacă este cu putinţă, atât cât aceasta depinde de voi, fiţi în pace cu toţi oamenii"* (Romani 12, 18).

Urmând rânduiala serviciului Liturghiei, strana şi credincioşii răspund la urarea preotului de mai sus, zicând: *"Şi duhului tău"*, arătându-şi astfel dorinţa de a se găsi în unire nedespărţită cu liturghisitorul, trăind cu toţii în acelaşi duh al păcii. O astfel de stare de pace a sufletelor, în care nimeni nu are nimic împotriva vreunei frate al său, constituie condiţia cea mai proprie pentru manifestarea concretă a sentimentelor de dragoste creştină. Ca atare, diaconul sau preotul, atunci când slujba se săvârşeşte fără diacon, îndeamnă cu glas solemn: *"Să ne iubim unii pe alţii, ca într-un gând să mărturisim"*, aşadar să facem dovada dragostei frăţeşti. Pentru evitarea neorânduielilor însă, sărutarea păcii a fost restrânsă de timpuriu numai la clerici, aşa precum este ritualul şi astăzi, când slujesc în sobor. Comuniunea dragostei, figurată prin actul simbolic al sărutării păcii, a fost înlocuită, aşadar, nu peste multă vreme, de comuniunea credinţei prin cuvânt, sub forma rostirii *Simbolului credinţei*. În acest scop, vechea formulă *"Să ne iubim unii pe alţii"* a fost completată prin cuvintele *"ca într-un gând să mărturisim"*, înlesnindu-se astfel credincioşilor să se unească mai întâi prin mărturisirea persoanelor Sfintei Treimi, sub forma răspunsului: *"Pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Treimea cea de o fiinţă şi nedespărţită"*.

În timpul intonării acestui imn, preotul îşi afirmă iubirea sa faţă de Domnul, închinându-se mai întâi de trei ori înaintea Sfintei Mese şi rostind de fiecare dată versetul 1 din Psalmul 17: *"Iubi-Te-voi, Doamne, virtutea mea, Domnul este întărirea mea şi scăparea mea şi izbăvitorul meu";* sărută apoi peste sfântul "aer" sfintele vase cu darurile prin care este simbolizat Mântuitorul, şi anume, în primul rând, Sfântul Disc şi după aceea Sfântul Potir, iar la sfârşit Sfânta Masă. Când Liturghia este săvârşită în sobor de preoţi şi diaconi, urmează îndată sărutarea frăţească între dânşii. Potrivit rânduielii din Liturghier, preoţii se sărută pe umeri, întâi pe cel drept şi apoi pe cel stâng, cel mai mare în rang întâmpinând cu formula: *"Hristos în mijlocul nostru"* pe cel ce vine la dânsul pentru sărutare, la care celălalt răspunde: *"Este şi va fi"*, după care cel dintâi încheie: *"Totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin"*. Diaconii nu sărută darurile, ci numai semnul crucii de pe orarul lor, după care cei din altar împlinesc între ei sărutarea păcii, ca şi preoţii.

Precum s-a spus, sărutarea păcii nu se mai practică azi între credincioşi; ei se unesc însă "într-un gând" prin mărturisirea comună a Treimii şi prin Acela din Treime, Care a luat Trup. Aducându-şi aminte că şi Hristos S-a jertfit pentru noi, în iubirea Lui pentru oameni, se cuvine ca şi dânşii, atunci când aud invitaţia *"să ne iubim unii pe alţii…"*, să se străduiască a dori şi a simţi în suflet în suflet dragostea pentru toţi, înlăturând orice undă de ură. Căci, aşa precum remarca Clement Alexandrinul, "dragostea nu se judecă după sărutare, ci după cuget…Nu întotdeauna sărutarea este tot una cu dragostea". (va urma)

Bibliografie:

1. Cabasila, Nicolae, *Tâlcuirea Dumnezeieştii Liturghii*, Editura Arhiepiscopiei Bucureştilor, Bucureşti, 1989
2. *Credinţa Ortodoxă*, Editura Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, Iaşi, 1996
3. Vintilescu, Petre, *Liturghierul explicat*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Biseicii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1998
4. Vuiescu, C.; C. Dron, *Sfânta Liturghie lămurită pe înţelesul tuturor*, Editura "Credinţa Strămoşească", Argeş, 2002

Informăm pe toţi cei interesaţi de întrebările anterioare privind explicarea Sfintei Liturghii de care nu au luat aminte, că oricare dintre numerele trecute ale Foii parohiale *Credinţa şi Fapta*, poate fi achiziţionat de la pangarul parohiei.

Publicaţie editată de parohia TOMA COZMA
Str. Toma Cozma, nr. 41, cod poştal 700 554, Iaşi,
tel/fax **211 273**, e-mail: margineanu@mail.dntis.ro
Preot paroh Mihai Mărgineanu
Secretar redacţie: Vasilica Onofrei

Se distribuie prin pangarul parohiei. Pentru susţinerea acestei publicaţii, dar şi pentru activităţile culturale şi filantropice ale parohiei, primim donaţii în contul IBAN RO38 RZBR 0000 0600 0027 6450 deschis la Raiffeisen Bank.